

II.2. БОГОРОДИЦА СОКОЛИЧКА

мермерна скулптура у високом релефу, манастир Бањска, 1312–1316, копија одлио Драгомир Петровић, 1969

гипс, 1,05 × 0,71 × 0,45 m

Галерија фресака Народног музеја у Београду, инв. бр. 27_1013

Скулптура Богородица са Христом потиче из цркве Светог Стефана у манастиру Бањској код Звечана. Ту цркву подигао је краљ Милутин између 1312–1316. године као свој маузолеј. Скулптура је пронађена 1920. године у цркви оближњег манастира Соколице, где се и данас налази. Због тога је позната као Богородица Соколичка. Сматра се да се у Бањској првобитно налазила у лунети унутрашњег портала који је повезивао припрату са наосом, по узору на западни портал Богородичине цркве у Студеници.

Богородица седи на округлом јастуку на престолу са високим правоугаоним наслоном. Престо је украшен биљним орнаментом изведеним у плитком релефу. У крилу држи малог Христа, који десном руком благосиља, а у левој држи савијени свитак. Првобитно је била обојена. Богородица и Христос су приказани фронтално.

Црква Светог Стефана у Бањској и Богородичина црква у Студеници, на коју се

Милутинов маузолеј угледао, показују особен спој западне, романичке и источне, византијске архитектуре, карактеристичан за споменике тзв. рашке школе градитељства. Мотив устоличене Богородице са Христом био је веома заступљен у романици. Приказиван је на порталима цркава или на капителима стубова у високом релефу или у виду статуа у пуној пластици, које су биле постављане на олтарима. Сматра се да мотив устоличене Богородице са Христом представља *sedes sapientiae* или престо премудрости.

И стил Богородице Соколичке је романички. Фигуре су гломазне и здепасте, готово незграпне, веома изражајног лица. Набори одеће су стилизовани, изведени крутом плитком линијом сведеном на шаблон.

ЛИТЕРАТУРА: Шупут, *Пластићна декорација*, 39–51; Максимовић, *Српска средњовековна скулптура*, 96–97; *Sculpture of the Virgin and Child*, in: *Byzantium*, 84–85, no. 41 (M. Šuput).

ВАЛЕНТИНА БАБИЋ

